

26.79x24.2	1/7	עמוד 69	ליברל	02/04/2020	72602871-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

'תוכנית המאה'

אחרי ששקע האבק סביב יוזמת טראמפ וכולם חזרו להתבצר בעקשנותם או במשיחיותם, כדאי לצלול בחזרה אחורה אל ההיסטוריה של הסכסוך ולגלות – התערבות חיצונית לא מביאה ישועה, והפתרון הוא תמיד אותו פתרון

מאת: יונתן שם־אור
איור: עובדיה בנישו

16.66x25.62	2/7	עמוד 70	ליברל	02/04/2020	72602869-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

הם

היו מחושמלים, שם בבית הלבן. אקסטטיים. עיתונאי הימין שליוו את ראש הממשלה במסע ההיסטורי לבית הלבן לא הכילו את עוצמת ההתרגשות. כך, בוודאי, הרגישו רוב אנשי היישוב היהודי באותו ליל נובמבר לפני 73 שנים, כשהתאספו מסביב למקלטי הרדיו וספרו בלב רועד את התוצאות. אפגניסטן - נגד. ארגנטינה - נמנעת. אוסטרליה - בעד. בלגיה - בעד. בוליביה - בעד. 33 בעד, 13 נגד, 10 נמנעות. כאשר הוכרזה התוצאה, צעקת ה"יש" של דורון מדלי אחרי תבוסת הקפריסאית מול נטע ברזילי הייתה לחישה ברוח מול השאגה שנשמעה בשמי ארץ ישראל-פלסטינה. יש מדינה.

עכשיו הבטיחו להם סיפוח והכרה אמריקאית. אבל כמו אז, ב'47', יש פער גדול בין המילים למציאות שנוצרת. אז, העצרת הכללית בסך הכל הצביעה על קבלת המלצות הוועדה שמינתה לעניין, ועדת אונסקופ, ש'11 חברה הסתובבו כאן, שמעו עדויות של כל מנהיגי היישוב, נכחו בהשתלטות האכזרית של שוטרי המנדט על פליטי השואה באונייה אקסודוס, לא נפגשו עם נציג פלסטיני מפני שאלה לא רצו, והמליצו על חלוקת הארץ הקטנה הזאת לשתי מדינות. יהודית וערבית, פלסטינית. עכשיו, דונלד טראמפ אימץ את מסקנות הוועדה שהקים ושולח לשטח. רק הערבים צפצפו על התקינות הפוליטית והדגישו שהיא מורכבת משלושה יהודים, שניים מהם דתיים אורתודוקסיים. אחד, השגריר האמריקאי בירושלים, הוא חצי מתנחל. אפילו המושל הבריטי הראשון בארץ ישראל, לורד הרברט סמואל היהודי, שסומן מיד על ידי הערבים כנציג המזימה הציונית, היה יותר אובייקטיבי. כאשר צוהלי הימין עיכלו את מלוא רק אחרי יומיים,

המשמעות של 'תוכנית המאה', שנותנת לפלסטינים מדינה וחלקים מהנגב, הם הרגישו ששוב עובדים עליהם; ובכל מקרה, זה לא ילך בקלות. אין מתנות. בדיוק כמו שהבין אז, ב'47', חיים ויצמן. זה מאוד יפה, הסביר מיד, ההחלטה הזאת, אבל מדינות לא ניתנות על מגש של כסף. אלתרמן הפך את זה לשיר שפורסם ב'דבר', ו'6,000 גברים ונשים נהרגו במושך למעלה משנה בקרבות שאנחנו מכנים היום מלחמת העצמאות, והפלסטינים מגדירים כ'נכבה'. אסון.

למי שלא מסתדר בדיוק עם תאריכים, צריך להבהיר: מלחמת העצמאות התחילה עוד כשהבריטים שלטו בארץ. הם הפליגו ממנל חיפה רק שישה חודשים אחרי ההצבעה באו"ם. במשך אותה תקופה הם לא התערבו בהתכשופות האלימות בין היהודים והערבים. כאשר בן-גוריון כינס את הנהגת המוסדות באותו יום שישי במזוואן תל אביב, עם ה"אנחנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל", לוחמי הפלמ"ח כבר נלחמו על הקסטל.

אבל מאותו רגע ב'14 במאי '48 הכל השתנה. מעימותים בין ארגונים חצי צבאיים זה הפך למלחמה בין צבאות. יחד עם המדינה בן-גוריון גם הקים את צה"ל, ומדינות ערביות שכנות שלחו לפלסטינה כוחות סדירים כדי לחסל את המדינה שזה עתה נולדה. התירוץ של המדינות הערביות היה היענות לבקשות של מנהיגי הערבים כאן, אבל פלישת המדינות הערביות לישראל, ובעיקר אלה של ירדן, מצרים וסוריה, הייתה התנפלות על שלל מפתה, וכל הקודם זוכה. הפלסטינים לא הסכימו להקמת שתי מדינות, הם רצו רק אחת, שלהם, ומדינות ערב לא רצו כאן שום מדינה. עד היום הפלסטינים מאשימים את המדינות מסביב בבגידה.

פלישת מדינות ערב לא הייתה רק נגד הקמת המדינה היהודית. זה היה אקט צבאי נגד הקמת פלסטין. שום דבר מהותי לא השתנה מאז במאזן הרצונות הגיאופוליטיים של המזרח התיכון. הפלסטינים עדיין לא מוכנים לחלוקת הארץ. היהודים, כדרכם, מקבלים כל תוכנית חלוקה תוך קריצות בין החבר'ה וישר מזיוזים אבני גבול. מדינות ערב עדיין לא סובלות את הפלסטינים, והמעצמות העולמיות התורניות ממשיכות לבחוש. מבחינת

פלישת מדינות ערב במלחמת העצמאות לא הייתה רק נגד הקמת המדינה היהודית. זה היה אקט צבאי נגד הקמת פלסטין. שום דבר מהותי לא השתנה מאז במאזן הרצונות הגיאופוליטיים של המזרח התיכון

חגיגות ל"ט בנובמבר // צילום: הנס פין, לע"מ

17.03x25.36	3/7	71	עמוד	ליברל	02/04/2020	72602870-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

ההכרזה על 'תוכנית המאה' בוושינגטון, ינואר // צילום: Sarah Silbiger, Getty Images IL

כאשר צוהלי הימין עיכלו את מלוא המשמעות של 'תוכנית המאה', שנותנת לפלסטינים מדינה וחלקים מהנגב, הם הרגישו ששוב עובדים עליהם; ובכל מקרה, זה לא ילך בקלות. אין מתנות. בדיוק כמו שהבין ב'47' חיים ויצמן

שנה אחרי פרסום הספר הוא הצליח לכנס עשרות נציגים מכל אירופה, לקונגרס הציוני הראשון. נבחרו מוסדות. מהר מאוד הוקמה גם המסגרת הכלכלית, בנק, שיממן את העשייה הזאת. כאשר הרצל כינס את הקונגרס שלו בבזל, בישראל כבר פרחו מושבות של איכרים יהודים. ברחובות כבר היה בית ספר שבו לימדו עברית בעברית. בניגוד גמור לתוכניות של הרצל שדימה כי במדינת היהודים שלו ידברו בשפת האם שלו, גרמנית. הייתה כבר תנועת חובת ציון, ואחד העם, מבשר הציונות המדינית, תקף את הרצל על להיטות היתר. כישלון עכשיו, טען, יהרוס לעולמים את חלום השיבה למולדת הישנה. אבל להרצל הייתה תוכנית. קונים את הארץ מבעל הבית, ומביאים אליה את היהודים. בעל הבית, הסולטן הטורקי שהיה שקוע בחובות האדירים של האימפריה השוקעת, קנה את הרעיון. בערך. היהודים ייקחו על עצמם את חובות הממלכה ויוכלו לגור בה בכל מקום, פרט לפלסטינה.

הרצל מת ב'1904, ממפגש קטלני של מספר מחלות, כשהוא רק בן 44. הוא הוריש לעם עוד ספר אוטופי, 'אלטנולנד', שבו תיאר איך תיראה ותנהג המדינה היהודית, אבל המורשת החשובה שלו הייתה המוסדות שהקים. ההסתדרות הציונית. ובנק אוצר התיישבות היהודים, וקונגרס ציוני שהתכנס מדי שנה. המכונה קמה. בסך הכל אבטיפוס, אבל עובד.

הרומן הטורקי הכוזב. ממילא לא היה לו סיכוי גדול, ולו רק בגלל הבחירה של הטורקים בצד המפסיד, של גרמניה ואוסטריה-הונגריה. באמצע 'המלחמה הגדולה', שאז עוד לא נקראה מלחמת העולם הראשונה - מי ידע שתכנן תגיע השנייה - נוצרה עוד תוכנית ענקית, שהתוכנית הציונית מיהרה להשתלב בה. מארק סייקס, ממשרד החוץ הבריטי, ומקבילו הצרפתי, ז'ורז' פיקו, הגיעו לאזור

ב'1916 מטעם המעצמות שכבר ידעו כי הניצחון

העולם, הבחישה הזו היא סערה בכוס תה מרוחקת, אבל לגרגירים במרכז המערבולת זה מצב קיומי שונה לגמרי.

סטארט־אפ ניישן

המקום הזה נבנה על תוכניות. קשה למצוא על פני הגלובוס הכחול עוד חלקת ארץ שכל כך הרבה תכננו עליה. מדינות קמות בגלל מלחמות, כיבושים, תנאים גיאופוליטיים, מהפכות, תנועות שחרור, צמיחה טבעית, נדודי עמים ושבטים - אבל רק מקום אחד נוסד קודם כל בדמיון, הפך לתוכנית פעולה, והתרום. כמו בכל סטארט־אפ יש שוני גדול בין מצגת הגיוס למוצר, אבל בדרך כלל הרעיון הכללי נשמה.

אברהם הגיע לארץ כדי לייסד לעצמו מקום שבו יוכל לקיים אמונה באל חדש, חסר פנים וצורה. מאות שנים אחר כך הציג נסיך מצרי בפני אספסוף עבדים תוכנית מדינית-לאומית-דתית שלדבריו קיבל מהשמיים, והוביל אותם בדיוק לאותו מקום. הנביאים, שליוו את חיי האומה לאורך 1,500 שנים, מהזמן שקרוי תקופת השופטים ועד החורבן הסופי במאה השנייה לספירה, הזהירו כל הזמן. אתם סוטים מהתוכנית וככה זה לא יעבוד לכם. הם צדקו ולא צדקו. זה באמת לא עבד, אבל ממילא כל דבר בעולם חייב לציית לחוק האנטרופיה. הכל מתפורר, השאלה רק מתי.

כמעט 2,000 שנים מאז שבר כוכבא, ללא שום תוכנית, הלך עם הראש בקיר נגד האימפריה הרומית וחיסל את שרידי היישוב היהודי, הגיח מווינה סטארטאפיסט צעיר עם תוכנית עסקית סדורה. עיתונאי ומחזאי מתבולל בן 36 הגיש לעולם פרזנטציה כרוכה, תחת השם 'מדינת היהודים'. כמו כל סטארט־אפ טוב ומצליח, הוא לא המציא את הרעיון. אבל הוא גיבש אותו לתוכנית אחודה. קלה לעיכול, ומנומרת בהרבה מאוד סיסמאות קליטות. הרעיון היה מטורף, ולכן גם פשוט. כל היהודים שחיים באירופה יעזבו את הארצות שלהם, ויתכנסו במקום אחד כדי להקים לעצמם מדינה. בשנת 1896 הרעיון הזה נשמע, במקרה הטוב, כמו בדיחה לא מוצלחת. הרשלה' ושמרלה' מפסיקים למכור אחד לשני סמרטוטים ומתחילים לקרוא זה לזה בשם 'מיניסטר' ו'גנרל'.

אבל זה תפס. תיאודור הרצל היה אולי בעל חלומות, אבל כבן למשפחת בנקאים וסוחרים, היה לו גם חוש מעשי, יכולת ארגון ודחף קדחתני של נביא אחרי פגישת הארה עם אלוהים.

72602872-4	02/04/2020	ליברל	עמוד 72	4/7	15.92x25.68
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

בלי הפעילות המדינית שלו בלונדון, בלי הקסם האישי, בלי הקשרים ההדוקים עם הלורד רוטשילד ועם המנהיגות הפוליטית בבריטניה, כנראה לא היינו כאן. ההצהרה שהשיג ב־1917 משר המושבות, הלורד בלפור, הצהרה שנשלחה כמכתב ללורד רוטשילד, הייתה הבסיס לתוכנית הגדולה של חבר הלאומים. ממשלת הוד מלכותו רואה בעין יפה הקמת בית יהודי בארץ ישראל. בשביל יהודים שגדלו על רש"י מגיל חמש, זה עניין של כלום להפוך בראש את המונח בית לאומי ל"מדינה". ב־1922, חמש שנים אחרי שהבריטים כבר כבשו את רוב המזרח התיכון, העניק חבר הלאומים גושפנקה חוקית לנוכחות שלהם, אבל הגביל אותה לזמן לא קצוב. בריטניה קיבלה את ארץ ישראל כמנדט, כפיקדון, עד ששני העמים החיים בה יהיו בוגרים וכשירים לנהל את עצמם. המנדט הורה לבריטים להקים כאן שתי מדינות. ליהודים ולערביי הארץ, שעד אז לא נקראו בכלל פלסטינים. ארץ אחת שמחולקת בין שני עמים לשתי מדינות. זו הייתה התוכנית של העולם. שום דבר לא השתנה מאז.

הפיל שבחדר

בימים שהרצל התרוצץ בין טרקליני מנהיגי העולם ובתי הכנסת המיוזעים של יהודי רוסיה ופולין, הוא דיבר במפורש על פעילות קולוניאלית. בניית שלוחה אירופית תרבותית בלב הלבנט המלוכלך והמפגר. הווילה בג'ונגל של אהוד ברק לקוחה ישר מהחזון הזה. בסוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20 אלה היו מושגים טבעיים ומהוגנים לגמרי. אימפריות אירופיות שולטות בעולם.

הטיעון הפלסטיני כי ישראל הציונית היא תוצאה של המדיניות הקולוניאלית של האימפריה הבריטית לא רחוקה מהאמת, אבל גם לא מדויקת. נכון, לעץ שניטע במזרח התיכון היה גזע אירופי, אבל השורשים היו בכל זאת מכאן, והצמח כולו הוא תוצר של הרכבה. אכן כוח אימפריאלי איפשר את הגירת היהודים לארץ ישראל, אבל רגש לאומי אותנטי של המהגרים השונים איחד אותם לגוף בעל רצון אחד, למרות שהגיעו מתרבויות ואומות שונות. הדבק שאיחד את האנשים לאומה, פרט להיסטוריה עתיקה משותפת ולגורל זהה של זרות בכל מקום שבו חיו, היו השמש והשמיים, האוויר והנוף, החלום והחזון, ובעיקר השפה

בדרך, ועל מפת הגווייה המדממת של האימפריה העות'מאנית שרטטו קווים חדשים וישרים. עד כאן צרפת, מכאן אנגליה שולטת. המזרח התיכון החדש נוצר. כל המדינות שפועלות עתה במרחב הן תוצר ישיר של תכנוני האימפריות ההן.

התוכנית לא השתנתה

ליהודים שהתחילו להגיע לארץ היו הרבה תוכניות. העלייה השנייה, פחות מ־20 אלף איש שנותרו כאן מאלה שבאו, ניסו וברחו, הייתה מעבדה רעיונית ומעשית. סוציאליזם, אנרכיזם, קומוניזם לאומי - כל התוכניות התערבבו כאן בשירת הצעירים שתקעו מעדרים באדמה הצחיחה או הביצתית, הפכו רגבים, והחליטו להפוך את העולם. שנה אחרי שהאדונים סייקס ופיקו סיימו לשחק עם עפרונות על המפה, והגנרל אלנבי, כובש באר שבע וארץ ישראל, ירד מהסוס ונכנס ברגל לירושלים כדי להניף שם את דגל האימפריה שהשמש לא שוקעת בה לעולם, חיים ויצמן הצליח להזיז קדימה את התוכנית הציונית.

מנהיגי העלייה השנייה, ובראשם בן־גוריון, השתלטו על הנרטיב ההיסטורי, העלימו את קודמיהם מהעלייה הראשונה, הסתירו את הערבים שחיו כאן לפחות מאז הכיבוש הערבי במאה השמינית, החביאו את בני היישוב הישן שהיו רוב האוכלוסייה בערים העתיקות, לא רק ירושלים, אלא גם בעזה, ובעיקר - טשטשו מאוד את השתדלנות היהודית אצל המעצמות. אנחנו, הם אמרו, לא בנינו את הארץ כמו מאכערים שהתרוצצו במסדרונות הגבירים. אנחנו הפשלנו שריוולים, חרשנו, נטענו, ייבשנו, שמרנו. ככה בנינו את המולדת. זה סיפור יפה, אבל ויצמן המשיך בדיוק בקו ובתלם שחרש למענו קודמו בתפקיד, הרצל. מקימים מדינה בחסות המעצמה השלטת.

המנדט הורה לבריטים להקים כאן שתי מדינות. ליהודים ולערביי הארץ, שעד אז לא נקראו בכלל פלסטינים. ארץ אחת שמחולקת בין שני עמים לשתי מדינות. זו הייתה התוכנית של העולם. שום דבר לא השתנה מאז

חיים ויצמן עם השגריר הבריטי אלכסנדר נוקס הלם, 1951 // צילום: הנס פין, לע"מ

72602874-6	02/04/2020	לי ברל	עמוד 73	5/7	16.42x25.65
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

הרצל, 1901

מהלכי השח של מנהיגות פלסטיין לדורותיה דמו יותר למשחק כדורגל בקבוצות של יוסי אבוקסיס. בונקה, בונקה, בונקה. מול כל תוכנית בינלאומית כזו או אחרת הם אמרו שוב ושוב כי אין על מה לדבר

העברית החדשה, שהיא זו שבנתה כאן את הכל. כאשר העץ המורכב הזה הובא לאדמות הצחיחות של המזרח התיכון, הוא נקלט מיד, צמח ולבלב כמו משוגע, והרגיש בבית. התושבים שכבר גרו כאן, בכמה ערים צפופות ובכפרי חמר וחושות, נקראו "מקומיים", שזו, בלשון הקולוניאלית, דרגה פחותה בהרבה מאלה שהגיעו מארצות התרבות. הם היו את הרוב המספרי, אבל הרגישו שלא סופרים אותם. ב־1936 הם פתחו במרידה גדולה נגד השלטון הבריטי בארץ, שלדעתם מאפשר לציונים לקחת מהם את המולדת. הערבים מנו אז מיליון איש, והיישוב היהודי היה פחות ממחצית המספר הזה. 400 אלף, אלה היו המספרים שמסר לורד וויליאם פיל במסקנות הוועדה שנמסרו לממשלת הוד מלכותו ב־1937.

זו הייתה ועדה רצינית, שנשלחה לכאן מלונדון כדי להבין למה הערבים התחילו פה מרד נגדם, ומה לעשות עם המנדט המחורבן הזה ששם אותם בחור הזה, מעל שני לאומים שלא מוכנים לוותר על כלום. עשרות ישיבות. עדויות של הצדדים בארץ ישראל. ויצמן, בן-גוריון, ז'בוטינסקי. הערבים, ובראשם המופתי של ירושלים, אסלאמיסט קנאי וכריזמטי, חאג' אמין אל חוסייני. המסקנות היו חדות. הארץ תחולק בין "שני העמים שאין ביניהם שם מנחה משותף". הרוב לערבים, אבל הגליל ומישור החוף יהיו המדינה היהודית, פחות מ־5,000 קילומטרים רבועים. הערבים התנגדו והמשיכו במרד שלהם עוד שנתיים תמימות, עד שאיבדו כ־5,000 אנשים, ומלחמת העולם השנייה הגיעה. גם היהודים עיקמו את האף. הם שמחו שסוף־סוף המנדט הבריטי ההפכך מוציא מהפה שלו את המילה "מדינה", אבל השטח הזעיר השאיר חמיצות גדולה בנשמה. ויותר מזה, הספר הלבן, החדש, ששוב הגביל כמעט לגמרי את העלייה ומנע קניית קרקעות.

בעיניים ישראליות, כל טענות הערבים על "כיבוש" ממילא לא הגיוניות לתקופה שלפני מלחמת העצמאות. איזה כפר כבשנו, עם איזה צבא. בעיניים פלסטיניות, רכישת הקרקעות

הפלסטינים בטוחים כי מדינות ערב בגדו בהם. בני הברית היחידים שמצאו היו אנשי הדת המוסלמים. אלה ראו בנוכחות היהודית על האדמה הקדושה, ובמיוחד זו שעל הר הבית, חילול הקודש

המסיבית היא כיבוש לכל דבר. חלק עצום מהשטח היה בבעלות אנשים שישבו בביירות ובדמשק, והקרקע עובדה בידי אריסים שרק חכרו אותה. כאשר אדמות נקנו בידי היהודים, פלאחים נאלצו לזוז למקום אחר. כסף, כמו שיועד כל דייר בשכונת עוני שעוברת ג'נטריפיקציה, הוא נשק חזק לא פחות מהרובה.

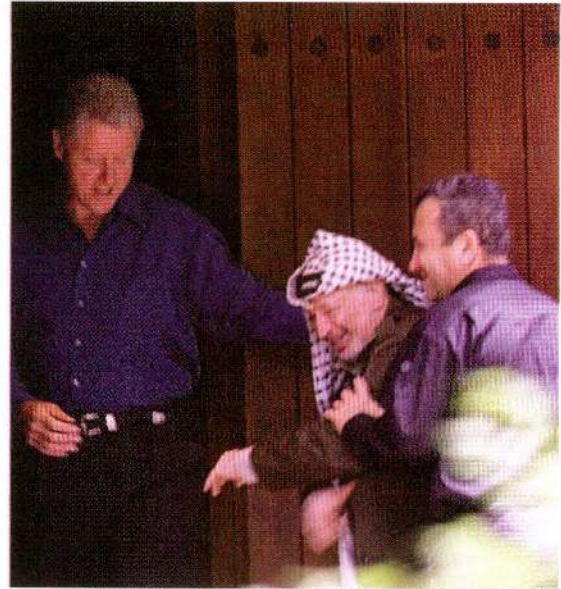
בן-גוריון בשטחי הקרבות של מלחמת העצמאות, עם יגאל אלון ויצחק רבין, 1949 // צילום: לע"ם

16.27x25.9	6/7	עמוד 74	ליברל	02/04/2020	72602873-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

למה פלסטין לא קמה

מהלכי השח של מנהיגות פלסטין לדורותיה דמו יותר למשחק כדורגל בקבוצות של יוסי אבוקסיס. בונקר, בונקר, בונקר. מול כל תוכנית בינלאומית כזו או אחרת הם אמרו שוב ושוב כי אין על מה לדבר. שיחזרו לאירופה, אמרו. אחרי מלחמת העולם השנייה הם חיזקו את הטיעון. אנחנו באמת משתתפים וכואבים את העוול שנעשה ליהודים, אבל לא מרפאים אותו באמצעות עוול אחר, שנגרם לעם הפלסטיני.

ברק וערפאת בקמפ דייוויד, 2000 // צילום: אבי אוהיון, לע"ם

כישלון ההסכם הישראלי-פלסטיני החשוב ביותר החזיר לזירה מדינות מבחוץ, שכמו תמיד, באו עם תוכניות משלהן. היו גם כל מיני הסכמים וצעדים קטנים או בינוניים בדרך. צעדי ענק, כמו שברק ניסה לבצע בקמפ דייוויד, התרסקו

מלחמת העצמאות המירה את העוול ואי-הצדק באסון. 700 אלף מערביי הארץ הפכו לפליטים. כאשר ניסו לחזור, אחרי המלחמה, הגבולות ננעלו. אלה שהסתננו בלילות נורו בידי חיילי צה"ל. הם, ובעיקר צאצאיהם עד דור רביעי, מונים כבר כמעט 6 מיליון איש. מצד שני, זה גם מספר היהודים שחיים היום בצד המערבי של נהר הירדן. בדיוק פי עשרה מאלה שהיו כאן ערב מלחמת העצמאות.

שאלת הפליטים מונחת על השולחן מיומה האחרון של מלחמת העצמאות. החלטה 194 של העצרת הכללית קובעת כי הפליטים יחזרו לאחר שהתנאים יבשילו. כאשר ייכון שלום, כאשר הם יקבלו את מדינת ישראל. למרות הקביעה של בן גוריון "או"ם שמוס", למרות שאמר ואחריו חזרו וחוזרים עד היום כי "לא חשוב מה יאמרו הגויים, חשוב מה יעשו היהודים", ההצלחה של ישראל בזירה הבינלאומית היא יוצאת דופן. גם באו"ם, שהחלטתו על חלוקת הארץ מצויה במשפט הפתיחה של הכרזת העצמאות.

מלחמת ששת הימים הסתיימה בניצחון ישראלי שריבע את שטחה. לו הייתה מפסידה והייתה נעלמת מהמפה, גם פלסטין לא הייתה קמה. השטח היה מתחלק בין סוריה, ירדן ומצרים, כשם שהתכוונו 19 שנים לפני כן ונכשלו. רק הנסיקה של יאסר ערפאת והיכולת שלו למנף את הנושא הפלסטיני באמצעות הארגון שהקים עם אחמד שוקיירי, אש"ף, החזירו אותם ללב הסכסוך, לפחות באופן זמני. בתוכניות הראשונות אחרי ששת הימים הם בקושי נכחו. וויליאם רוג'רס, שר החוץ של ניקסון שניסה לארגן כאן הסכמי שלום, התעסק עם ישראל והמדינות הערביות. הפלסטינים לא היו פקטור.

הסכמי השלום עם מצרים ועם ירדן הנמיכו עוד יותר את המעמד הלא חשוב של הפלסטינים. גם סאדאת, ואחר כך חוסיין, לא התנו את השלום בפתרון קודם וכולל של בעיית פלסטין. כמו תמיד, כמו מאז תחילת ההתיישבות הציונית, הפלסטינים בטוחים כי מדינות ערב בגדו בהם. בני הברית היחידים שמצאו היו אנשי הדת המוסלמים. אלה ראו בנכוחות היהודית על האדמה הקדושה, ובמיוחד זו שעל הר הבית, חילול הקודש. לא פלא שהאחים המוסלמים הם פטרוני תנועת חמאס הפלסטינית, ולא מפתיע שאיראן, המתהדרת בקנאות אסלאמית, עומדת בראש המחנה האנטי-ישראלי. אבל באופן מעשי, האסלאם הוא אויב הלאומיות הערבית כבר מאות שנים. שתי אימפריות מוסלמיות לא ערביות שולטות ומנווטות כאן כבר מאות שנים. קודם טורקיה, ועכשיו הצטרפה אליה

החתימה על הסכם אוסלו ב', 1995 // צילום: אבי אוהיון, לע"ם

72602875-7	02/04/2020	ליברל	עמוד 75	7/7	16.32x25.68
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

אולמרט ואבו מאזן, 2008 // צילום: משה מילנר, לע"מ

היוזמה עם התווית המפוצצת 'תוכנית המאה' היא בסך הכל המשך טבעי, צאצא בעל אותו גנום, של כל התוכניות שקדמו לה. מבבלור, כתב המנדט, ועדת פיל, כ"ט בנובמבר, החלטה 242, מתווה קלינטון, מפת הדרכים - הארץ תתחלק בין שני העמים

של הציונים בוני הארץ היא היפוכה המוחלט של המשיחיות האלימה ששוררת בגבעות השומרון, ושל הפוליטיקה שבעזרתה הם מנווטים את ממשלות הימין לדורותיהן. היוזמה של טראמפ, עם התווית המפוצצת 'תוכנית המאה', היא בסך הכל המשך טבעי, צאצא ישיר עם אותו גנום, של כל התוכניות שקדמו לה. מבבלור, כתב המנדט, ועדת פיל, כ"ט בנובמבר, החלטה 242 של אחרי ששת הימים, מתווה קלינטון, מפת הדרכים - הארץ הזאת תתחלק בין שני העמים שיושבים עליה. הוויתור הישראלי על הגדה המערבית הוא כלום לעומת ההשלמה הפלסטינית עם אובדן יפו וחופה. מצד שני, אם הפלסטינים מקבלים מדינה על חלק מהארץ, כבר אין באמת בעיית פליטות. זה סתם רילוקיישן. אולי אתה אוהב את רעננה, אבל אם עברת לראשון אתה לא באמת פליט.

.....

זו שעת חשבון. הפלסטינים הפסידו הרבה בסירוב שלהם לאורך 100 השנים האחרונות. הם שיחקו על הכל או לא כלום, ומשנה לשנה הקופה שהם יכלו להרוויח קטנה והלכה. הישראלים, שמנסים לשחק על זמן, טועים להניח כי הצלחות הפעמים הקודמות תקפות גם להטלת הקוביות הבאות. הנשק הדמוגרפי מוצה לגמרי. הערבים לא הולכים לשום מקום, וגם היהודים לא, למרות הדרכונים האירופיים שכולם מוציאים לעצמם. 'תוכנית המאה' היא רק עוד גרסה של הריאל פוליטיק העולמי. את מי מעניין מה היה. מה שקובע זה מה יש, ומה יקרה מחר.

ועל זה רק אנחנו יכולים להחליט. ישראל ופלסטין. •

איראן. כל אחת מהן משתמשת בדת כדי לבסס מנהיגות אזורית לגיטימית. וככל שהדת במדינות האזור מתחזקת, הממד הלאומי השברירי של האומות הערביות החדשות נחלש עוד יותר. עד כדי כך נחלש, שמספיק ארגון טרור כמו דאעש כדי להפוך ולו באופן זמני, את המזרח התיכון כולו. תוצאות הקרב על האדמה הצפופה נקבעו באמצעות הנשק, ההכרה הבינלאומית והיחסים הדמוגרפיים. ישראל הצעירה, שאיבדה במשפחות מחנות הריכוז ובבורות הירי של אירופה כמעט את כל מאגר העלייה הפוטנציאלית, הצליחה להביא לכאן במהירות כמעט מיליון יהודים ממדינות האסלאם ועודדה מאוד את הילודה הטבעית. יחד עם העלייה מברית המועצות המפורקת, היהודים מונים כאן כבר כמעט 7 מיליון. יש עוד 2 מיליון אזרחים ערבים, ועוד בערך 5 מיליון בגדה וברצועת עזה. בצירוף הפליטים שברחו/גורשו/הוברחו מכאן במלחמת העצמאות, ומצויים עתה בעיקר בירדן ובלבנון, היהודים עדיין מיעוט. כדי שישאל תישאר ישראלית, הפליטים לא יכולים לחזור.

שעת חשבון

התוכנית הראשונה שבה הפלסטינים היו צד נרקחה במחשכים של אוסלו המרוחקת. ההסכם, שנסגר בין שמעון פרס ואבו מאזן ב-1993, הובא כמעשה עשוי. יצחק רבין, ראש הממשלה, קיבל אותו בחריקת שיניים, בפנים חמוצות, אבל מתוך הכרה ברורה שזו האפשרות הטובה ביותר העומדת לרשות ישראל. אנשים קיבלו פרסי נובל בגלל ההסכם הזה, אבל רבין, שהיה ביניהם, שילם עליו בחייו. בימין אוהבים לטעון שכל פיגועי האינתיפאדה השנייה, זו עם האוטובוסים ומלון פארק, הם תוצאה של אותו הסכם שנתן לפלסטינים משטרה ורובים, למרות שרוב ההרוגים לא נפגעו מכדורים אלא מפצצות תוצרת בית של מחבלים מתאבדים.

כישלון ההסכם הישראלי-פלסטיני החשוב ביותר החזיר לזירה מדינות מבחוץ, שכמו תמיד, באו עם תוכניות משלהן. קלינטון עם המתווה שלו, מלך סעודיה עם היוזמה הערבית, ג'ורג' בוש הבן עם מפת הדרכים, הקוורטט שנולד אחרי ועידת מדריד - רוסיה, האיחוד האירופי, האו"ם וארה"ב. ועוד, ועוד, ועוד. היו גם כל מיני הסכמים וצעדים קטנים או בינוניים בדרך. הסכם חברון, הסכם ווא, ההתנתקות מעזה. כל מיני מהלכים שעיקר תכליתם היה השארת התהליך בחיים, אבל בלי להגיע לפתרון מלא. מוסכם ומיידי. צעדי ענק, כמו שאהוד ברק ניסה לבצע בקמפ דייוויד, התרסקו. קלינטון האשים את ערפאת בקבלת רגליים קרות שנייה אחת לפני שהרים את העט החותם, וברק סיכם ביאוש: אין פרטנר. אפילו ועידה נוספת בטאבה, בשלהי הכהונה הקצרה שלו, לא שינתה דבר. מבוי סתום.

עד שהגיע אהוד אולמרט. זה היה הכי קרוב שאפשר נשיא הרשות הפלסטינית, אותו אבו מאזן מהניינטז, וראש ממשלת ישראל כבר סיכמו. 90 שנה אחרי הצהרת בלפור, נציגי שני העמים שחיים כאן סוף־סוף הסכימו על חלוקת הארץ. הערבים מקבלים את הגדה, רצועת עזה ואת ירושלים המזרחית, הישראלים את כל היתר. פליטים לא חוזרים לתוך גבולות ישראל, להוציא כמות סמלית וכמה איחודי משפחות, ותוקם קרן בינלאומית למתן פיצויים. ישראל הציונית הייתה צריכה לצאת בריקודים ברחובות ולמלא אותם בקולות נפץ של פקקי בקבוקי שמפניה שעפים לשמיים. במקום זה חבורת המשיחיים הקטנה והקולנית קרעה את הארץ בצעקות שבה, הביאה לישראל תורם דתי שתמך פעם באולמרט גרסה א', זה שלעולם לא היה מוותר על ירושלים, וגרמה לו להעיד נגדו. אולמרט התפטרה, נתניהו בא.

המשיחיים שהתחפשו לציוני העלייה השנייה לא דומים להם. כל רעיון המשיחיות הוא מצב תודעתי אקסטטי, שייעלם רק כאשר התוצאה הלא אפשרית, הנחלמת, באמת תגיע. מה יעשו ורקדי חב"ד ביום שהמשיח באמת יגיע. המעשיות